

Нагайчук Олена Валеріївна
*к. пед. н., доцент кафедри техніко-технологічних дисциплін,
охорони праці та безпеки життєдіяльності
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

РОЗВИТОК ТЕХНІЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ КОНСТРУЮВАННЯ ТА МОДЕЛЮВАННЯ ШВЕЙНИХ ВИРОБІВ

Постійне збільшення обсягу знань, підвищення вимог до професійної та фахової підготовки сучасного вчителя технологій вимагають глибокого дослідження системи формування цілісної особистості вчителя трудового навчання та впровадження позитивних змін у навчально-виховний процес ВНЗ. Теоретичним підґрунтям для таких досліджень є праці наступних науковців та методистів: О. Коберника, М. Корця, І. Курок, Н. Лосини, Т. Мачачи, Л. Савченко, В. Сидоренка, В. Стешенка, А. Терещука, С. Ткачука, О. Торубабари, В. Юрженка, С. Ящука та інших.

Нагромаджені знання з питань здібностей досить різнопланові. За результатами аналізу літературних джерел можна зробити висновок, що існує таке визначення здібностей, яке можна назвати традиційним, оскільки воно зустрічається в ряді робіт: здібності є психічними властивостями особистості, які є умовою успішного здійснення певних видів діяльності (Б. Ананьєв, А. Ковальов, В. Крутецкий, Б. Теплов). С. Рубінштейн, К. Платонов, В. Шадріков розглядали здібності з функціональної психологічної точки зору. Проведені дослідження не суперечать одне одному, у кожному з них висвітлено проблему з іншого боку, що не дає можливості стверджувати про її вирішення в цілому.

Аналіз численної літератури дає можливість зробити висновок, що здібності – складні властивості особистості і для керування їх розвитком треба знати основні компоненти, які в своєму взаємозв'язку утворюють структуру здібностей. Проте здійснювати структурний аналіз здібностей можна тільки

виходячи з діяльності, в якій вони розвиваються. Ми розглянули процес конструювання та моделювання швейних виробів згідно з положенням про те, що психічні властивості особистості формуються і розвиваються в процесі діяльності, намагаючись виявити ознаки технічних здібностей, специфічні для даного процесу. З іншого боку, враховувалися ті якісні зміни, які вносить особистість відповідно до своїх здібностей у виконувану нею діяльність.

Враховуючи специфіку діяльності з конструювання та моделювання швейних виробів під технічними здібностями ми розуміємо підвид спеціальних здібностей, індивідуально-психологічні властивості особистості, які визначають її придатність до технічної діяльності з конструювання та моделювання швейних виробів та успішне її виконання. Необхідною ознакою даних здібностей є легкість та швидкість засвоєння відповідних знань, умінь та навичок.

У структурі досліджуваних здібностей першочергове значення мають технічне мислення, просторова уява, спостережливість. Оскільки в процесі конструювання та моделювання швейних виробів важливо враховувати естетичний фактор, значне місце у структурі технічних здібностей відводиться художньому компоненту, який проявляється у художньому мисленні та художній уяві.

Оскільки сучасні умови ринку праці вимагають, щоб майбутній учитель технологій був готовим до роботи як в школі, так і на виробництві, нами досліджувалася діяльність з конструювання та моделювання швейних виробів не лише в навчальній, а й у виробничій сферах.

У процесі аналізу створення нового виробу на швейному виробництві та за індивідуальним замовленням враховувалися особливості художнього та технічного моделювання, конструювання та технології виготовлення виробів; функції, які виконують фахівці відповідно до етапів проведення робіт. У результаті аналізу виділено специфіку діяльності вчителя технологій. Навчаючи школярів, майбутній спеціаліст повинен поєднувати у своїй виховній та навчальній діяльності функції вчителя, майстра, конструктора, модельєра,

закрійника, технолога, керівника підрозділу швейного підприємства. При вивченні конструювання та моделювання швейних виробів майбутнім вчителям технологій необхідно уявляти форму виробу в просторі, вміти аналізувати розміри, пропорції, виконувати ескізи, креслення викрійок, оформляти технічну документацію згідно з ЄСКД та ін.

В результаті нашого дослідження виявлено прогалини в розвитку технічних здібностей майбутніх вчителів технологій у процесі конструювання та моделювання швейних виробів, до яких належать: недостатня усвідомленість студентами базових понять про конструювання та моделювання одягу; низький рівень технічного та художнього мислення, уяви, графічної грамотності; відсутність навичок розв'язання технічних завдань; орієнтація на репродуктивно-пасивні методи навчання.

Проведене нами анкетування свідчить, що студенти не мають достатнього обсягу знань для подальшої професійної діяльності на виробництві чи на посаді вчителя технологій, однак вони усвідомлюють важливість вивчення конструювання та моделювання швейних виробів. Заслужують на увагу побажання та пропозиції студентів щодо поглиблення індивідуального підходу, диференціації практичних завдань (23,6%); підбору об'єктів праці оригінальніше оформлених (28,2%). Несподіваною виявилася пропозиція впроваджувати новітні технології в процес навчання конструюванню та моделюванню одягу (9%).

Вивчення програмно-методичних матеріалів для інженерно-педагогічних факультетів закладів вищої освіти, анкетування вчителів та студентів засвідчили необхідність розробки навчальних програм із дисциплін «Конструювання швейних виробів» та «Моделювання одягу». Основу навчального матеріалу, що має блочну структуру, повинна складати необхідна кількість теоретичних знань та практичних умінь, відібраних на основі аналізу діяльності працівників швейного виробництва та врахування функцій учителя технологій в сучасних умовах реформування системи освіти.

На нашу думку, критерії розвитку технічних здібностей студентів повинні

охоплювати: здатність виявляти та формулювати технічну проблему; уміння використовувати знання у нестандартних ситуаціях; рівень мислительних операцій, просторової уяви; здатність до пошуку нових рішень; уміння читати та виконувати графічні зображення; емоційна чутливість.

Відповідно до цих критеріїв можна виділити наступні рівні розвитку технічних здібностей студентів (репродуктивний, адаптивний та творчий). Врахування рівнів розвитку технічних здібностей повинно сприяти впровадженню комплексу навчально-розвиваючих завдань відповідно до тем матеріалу розроблених програм та індивідуальних особливостей студентів.

Із метою розвитку технічних здібностей студентів доцільно використовувати комплекс навчально-розвиваючих завдань, що взаємопов'язані, професійно спрямовані; охоплюють сукупність навчальних тем із конструювання та моделювання швейних виробів, узгоджуються з навчальними програмами; викликають інтерес у студентів та створюють умови для творчої діяльності; забезпечують вимоги дотримання наступності, неперервності змісту та етапів впровадження.

Запропоновані завдання можна класифікувати залежно від спрямованості на розвиток конкретних компонентів технічних здібностей (технічного мислення та просторової уяви з урахуванням впливу компонентів художнього спрямування, спостережливості). До основних належать конструкторські задачі, які вирішують питання конструювання за повною та неповною технічною документацією, за рисунком і описом, за технічними умовами та за власним задумом. Технологічні завдання пов'язані з визначенням оптимальної послідовності виготовлення креслення моделі, вмінням користуватись і самостійно складати технічну документацію, застосуванням прогресивних способів моделювання швейних виробів, визначенням послідовності виконання операцій при виготовленні лекал деталей виробу. Організаційні завдання відрізняються відсутністю смислового навантаження, яке потребує складних розрахунків, проте в умовах навчання зводяться до забезпечення певних вимог (до визначення послідовності дій, організації та безпеки праці, вимог до

робочого місця).

З метою підготовки студентів до більш складної творчої професійної діяльності, важливим є застосування ігрових завдань та евристичних методів навчання, в результаті чого відзначається ряд позитивних моментів: у студентів підвищується інтерес до занять, зростає їх пізнавальна активність, нагромаджується досвід оцінювання реальних ситуацій.

Нами виділено наступні педагогічні умови розвитку технічних здібностей студентів у процесі конструювання та моделювання швейних виробів: адекватний вибір навчального матеріалу, його методичне забезпечення та можливість розвитку технічних здібностей студентів на основі запропонованих програм дисциплін; спеціально організована, цілеспрямована методика навчання; надання навчанню розвиваючого характеру; формування інтересу студентів до діяльності з конструювання та моделювання швейних виробів; поєднання індивідуальних та групових форм організації навчання.

Запровадження зазначених вище умов позитивно впливає на мотивацію навчання студентів, оскільки ними усвідомлюється мета підготовки майбутніх учителів технологій до подальшої професійної діяльності у загальноосвітній школі та у швейному виробництві. Із вдосконаленням вивчення розроблених дисциплін та застосуванням комплексу навчально-розвиваючих завдань з'являється можливість розвитку технічних здібностей студентів, їх професійних якостей.

Список використаних джерел:

1. Компетентністний підхід у професійній підготовці майбутніх учителів технологій : колективна моногр. / авт. кол.: А.М. Гедзик, О.М. Коберник, С.І. Ткачук, С.М. Ящук [та ін.]. – Умань: Видавець «Сочинський М.М.», 2017. – 280 с.

2. Мамус Г, Черемісіна Т. Конструювання та моделювання швейних виробів як складова підготовки майбутніх вчителів обслуговуючої праці // Наукові записки Тернопільського державного педуніверситету. Серія: педагогіка і психологія. – Тернопіль. – 2000. – № 8(3). – С.91 – 93.

